

Högtidsdagarna – regler och etikett (Ahkam al-‘Id wa Ādabuhu)

Muslimernas säregenhet med sina högtider

Högtider (*a‘yad*) är ett gemensamt mänskligt fenomen hos alla folk. Icke-muslimska folks högtider är kopplade till världsliga ting – som nyår, skördesäsonger eller politiska händelser – eller till religiösa tillfällen som judiska och kristna högtider.

Profetens ﷺ ord: *”Varje folk har sin högtid, och denna är vår högtid”* visar att muslimerna har sina egna två högtider och inga andra. Det är inte tillåtet att likna sig vid icke-troende i deras högtider – vare sig i mat, kläder, antändning av eldar eller firande. Alla icke-islamiska och bid’a-högtider är förbjudna – som nyårsafton, nationaldagar, revolutionsdagar, mors dag, valentin och liknande.

Muslimerna har endast två högtider: **‘Id al-Fitr** och **‘Id al-Adha**. Anas berättar: *”Profeten ﷺ anlände till Medina och folket hade två dagar de festade på. Han frågade: ‘Vad är dessa två dagar?’ De svarade: ‘Vi firade dem under forntiden.’ Han sade: ‘Allah har ersatt dem med något bättre – offerdagen och brytningstidagen.”* (Abū Dawūd 1134)

Att fasta på högtidsdagen

Det är **förbjudet** att fasta på de två högtidsdagarna. Abū Sa‘id al-Khudri berättar att Profeten ﷺ förbjöd fasta på brytningstidagen och offerdagen. (Muslim 827)

Högtidsbönens regel

De lärde har tre åsikter:

Obligatorisk (*wajib*) – detta är Hanafiernas och Ibn Taymiyyas ståndpunkt, baserat på att Profeten ﷺ aldrig utelämnade den och beordrade kvinnorna att delta.

Kollektivt tillräcklig (*fard kifaya*) – detta är Hanbaliernas ståndpunkt.

Starkt rekommenderad sunna (*sunna mu‘akkada*) – detta är Malikiernas och Shafi‘iernas ståndpunkt, baserat på hadithen om beduinen som sade att Allah inte påbjudit mer än de fem bönerna.

Det åligger muslimen att vara noggrann med att bevista den, särskilt med tanke på att skyldighetsargumentet är starkt, och det räcker med allt gott och den stora belöningen i att närvara.

Villkor, tid och giltighet

Hanafierna och Hanbalierna kräver fast bosättning och gemensam bön för högtidsbönens skyldighet. Majoriteten anser att bönetiden börjar när solen stigit ett spjuts längd och varar till zawal (middagstid).

Högtidsbönens utförande

‘Omar sade: *”Högtidsbönen – both ‘Id al-Fitr och ‘Id al-Adha – är två rak‘at vardera, fullständiga och inte förkortade, på er profets tunga.”*

Abū Sa‘id berättar att Profeten ﷺ gick ut på brytningstidagen och offerdagen till böneplatsen – och det första han började med var bönen.

Takbirerna: Sju i den första rak‘an och fem i den andra – utöver de ordinarie takbirerna, och Koranläsningen sker efter takbirerna i båda rak‘aterna. (Abū Dawūd – godkänd med samlade berättelser)

Vad man säger mellan takbirerna: Från Hammad ibn Salama via Ibrahim, att Ibn Mas‘ūd sade: man säger *takbir*, prisar Allah, prisar Honom, ber välsignelser över Profeten ﷺ och beder Allah – sedan upprepar man detta. (al-Ṭabarani – autentisk, återgiven i *al-Irwa‘*)

Om man ansluter till imamen mitt under de extra takbirerna, fortsätter man med imamen utan att ta igen det man missat, ty de är sunna och inte obligatoriska.

Koranläsning i högtidsbönen

Det rekommenderas att imamen läser sūrat Qaf och sūrat al-Qamar (al-Iqtaraba), baserat på Muslim (891) – ‘Omar ibn al-Khattab frågade Abū Waqid al-Laythi vad Profeten ﷺ läste under högtidsbönerna och fick

svaret: *”Han läste ‘Qaf wa al-Qur’an al-Majid’ och ‘Iqtarabat al-sa‘a wa nshaqqa al-qamar’.”*

Det vanligaste återberättade är att han ﷺ läste *”Sabbih isma Rabbika al-A‘la”* och *”Hal ataka hadith al-Ghashiya”* – som han också läste under fredagsbönen. (Muslim 878, Ahmad – autentisk i *al-Irwa’* 3/116)

Bönen innan predikan

Bönen hålls **före** predikan, baserat på Ibn ‘Abbas: *”Jag vittnar att Profeten ﷺ bad före predikan på högtiden, sedan höll han predikan.”* (Ahmad 1905, och i de två Sahih-samlingarna)

Abū Sa‘id berättar att Profeten ﷺ gick ut och det första han började med var bönen, sedan vände han sig mot folket och höll predikan.

Det är känt att Marwan ändrade på detta och höll predikan före bönen – varpå Abū Sa‘id tog tag i hans kläder och sa: *”Ni har ändrat på det, vid Allah.”* (Bukhari 956)

Tillåtelse att gå under predikan: ‘Abdullah ibn al-Sa‘ib berättar att Profeten ﷺ efter bönen sade: *”Vi ska hålla predikan – den som vill sitta kvar för predikan, låt honom göra det, och den som vill gå, låt honom gå.”* (*Irwa’ al-Ghalil* 3/96)

Man bör inte onödigt dröja med att starta bönen – Ibn Bushr, Profetens ﷺ följeslagare, klagade en gång på imamens dröjsmål och sa: *”Vi brukade vara klara vid den här tiden med Profeten ﷺ.”* (Bukhari, mu‘allaq med bekräftelse)

Frivillig bön vid böneplatsen

Det finns **ingen** frivillig bön varken före eller efter högtidsbönen vid böneplatsen – baserat på Ibn ‘Abbas: *”Profeten ﷺ gick ut på högtidsdagen och bad två rak‘at – inget före och inget efter.”* (Abū Dawūd 1159)

Om bönen hålls i en moské ber man däremot tahiyyat al-masjid vid inträdet.

Om man inte vet om högtiden förrän dagen efter

Abū Omayr ibn Anas berättar från sina farbröder bland Ansar att de en gång inte såg halvmånen och fastade – men sent på dagen kom ryttare och vittnade att de sett halvmånen dagen innan. Profeten ﷺ befallde dem att bryta fastan och gå ut till högtidsbönen nästa dag. (*Sahih al-Irwa’* 3/102)

Den som missat högtidsbönen – den starkaste åsikten är att det är tillåtet att ta igen den med två rak‘at.

Kvinnors närvaro vid högtidsbönen

Profeten ﷺ beordrade att ogifta unga kvinnor, avskilda kvinnor och menstruerande kvinnor ska gå ut och bevittna det goda och muslimernas bön – men de menstruerande ska hålla sig borta från böneplatsen. (Bukhari 324)

Ibn al-Munayyyir sade om de menstruerades avståndstagande:
"Visheten är att deras stående utan att be bland de bedjande är en form av förringande av stunden."

‘Āisha sade: "Hade Profeten ﷺ sett vad kvinnorna nu gör, hade han förbjudit dem från moskén som Israels kvinnor förbjöds."

at-Tirmidhi kommenterar: "Vissa lärde tillämpade hadithen och tillät kvinnor att gå ut, andra ogillade det."

Det lämpligaste är att tillståndet begränsas till den som man är trygg med och som inte orsakar frestelse, inte tränger sig på männen på vägar eller samlingsplatser. Maken ansvarar för att kontrollera sin familjs klädesskick vid utträde. Kvinnor går ut utan parfym och utan utsmyckning. Den menstruerande kan vänta i bilen för att lyssna på predikan.

Högtidsdagens etikett

Bad

Det rekommenderas att bada innan man går till bönen. Ibn ‘Omar brukade bada på brytningstidsdagen innan han gick till böneplatsen. (Muwatta’)

428) Al-Nawawi återgav de lärdas konsensus om att detta är rekommenderat.

Äta innan utträde

På ‘Id al-Fitr är det rekommenderat att äta ett udda antal dadlar innan man går till bönen, baserat på Anas: *”Profeten ﷺ gick aldrig ut på brytningstidsdagen utan att ha ätit ett udda antal dadlar.”* (Bukhari 953) – detta för att understryka förbudet mot fasta den dagen och visa att fastemånaden avslutats.

På ‘Id al-Adha är det rekommenderat att inte äta förrän efter bönen – från sitt offerlam.

Takbir på högtidsdagen

Detta är en av de stora sunnaherna på högtidsdagen. Allah säger: *”Och för att fullborda antalet och prisa Allah för Hans vägledning.”* (al-Baqara: 185)

Ibn ‘Omar brukade säga takbir högt på brytningstidsdagen tills imamen kom ut. (al-Daraqutni) Al-Zuhri sade: *”Folket brukade säga takbir från det att de lämnade sina hem tills imamen kom in.”* (Irwa’ 2/121) Takbiren på ‘Id al-Fitr börjar från högtidsnattens kväll till imamens inträde.

Takbirns formulering

Från Ibn Mas‘ūd med autentisk isnad hos Ibn Abi Shayba:

”Allahu Akbar, Allahu Akbar, la ilaha illa Allah, wa Allahu Akbar, Allahu Akbar, wa lillahi al-hamd.”

Eller med tre takbire. Och: *”Allahu Akbar kabiran, Allahu Akbar kabiran, Allahu Akbar wa ajall, Allahu Akbar wa lillahi al-hamd.”* (Irwa’ 3/126)

Högtidshälsningar

Det rekommenderas att gratulera varandra med välkomnande ord som: *”Taqabbal Allahu minna wa minkum”* (”Må Allah acceptera från oss och från er”) eller *”‘Id mubarak”* och liknande tillåtna uttryck.

Jabir ibn Nufayr berättar: *”Profetens ﷺ följeslagare brukade när de möttes*

på högtidsdagen säga till varandra: ‘Taqabbala minna wa minka’.” (Ibn Hajar: god isnad, *al-Fath* 2/446)

Imam Ahmad sade: ”Om någon gratulerar mig svarar jag, annars tar jag inte initiativet.”

Att klä sig fint

Profeten ﷺ hade en jubba han bar på de två högtiderna och på fredagen. (Ibn Khuzayma 1765) Ibn ‘Omar brukade bära sina finaste kläder på högtiden. (al-Bayhaqi – autentisk isnad)

Män bör bära sina finaste kläder. Kvinnor däremot undviker utsmyckning när de går ut, ty de är förbjudna att visa upp sin prakt för icke-mahram män. Det är dessutom förbjudet att använda parfym eller väcka uppmärksamhet.

Att lyssna på predikan

Ibn Qudama sade i *al-Kafi*: predikan efter bönen är sunna – att lyssna på den och tiga är inte obligatoriskt, baserat på Profetens ﷺ ord: ”*Den som vill sitta för predikan får göra det, och den som vill gå får gå.*”

Al-Nawawi sade: det rekommenderas att lyssna, men predikan är inte ett villkor för bönens giltighet.

Ibn Othaymin kommenterade: om någon stannar kvar är det obligatoriskt att inte tala, för att inte störa de övriga. Om man lämnar före predikans slut är det tillåtet.

Att ta olika vägar

Jabir ibn ‘Abdullah berättar: ”*Profeten ﷺ brukade på högtidsdagen ta en annan väg tillbaka.*” (Bukhari 986) Han gick till fots utan adhan eller iqama och återvände via en annan väg.

Bland de angivna visdomen: att de två vägarna vittnar för honom på uppståndelsens dag – ty jorden berättar på den dagen om vad som gjorts på den av gott och ont – och för att visa upp islams symboler på de båda vägarna.

Påpekanden om förkastliga handlingar

1. Att levandegöra högtidsnatten – vissa tror att detta är föreskrivet och återberättar en hadith som inte är autentisk: *”Den som levandegör högtidsnatten – hans hjärta dör inte den dag hjärtana dör.”* Denna hadith har kommit via två vägar – den ena svag och den andra mycket svag. Det är alltså inte föreskrivet att specifikt levandegöra högtidsnatten. Den som vanligen ber på natten kan fortsätta göra det även högtidsnatten utan problem.

2. Blandning av kvinnor och män vid böneplatser, gator och övriga platser – detta är tyvärr en allvarlig företeelse. Många kvinnor går ut utsmyckade, parfymerade och utan korrekt klädsel, vilket orsakar stor frestelse. Det åligger de ansvariga för högtidsbönen att avsätta separata ingångar och vägar för kvinnor, och att männen väntar med att lämna tills kvinnorna gått.

Vi ber Allah att acceptera från oss och förlåta oss. Må Allahs frid och välsignelser vara över vår profet Muhammad, hans familj och hans följeslagare.